

Prolog: My a oni, oni a my

Programové prohlášení SČS. *Tvorba* 3, 1971, č. 47, 24. 11., s. 4.

Ludvík Vaculík: Hodina naděje. In: *Hodina naděje. Almanach české literatury 1968–1978.* Usp. Jiří Gruša, Milan Uhde, Ludvík Vaculík. Toronto, Sixty-Eight Publishers 1980, s. 7–10.

Normalizace

Jan Kliment: Stranickost umění. *Rudé právo* 51, 1971, č. 168, 17. 7., s. 4.

Jiří Hájek: Předpoklady další cesty. *Tvorba* 4, 1972, č. 3, 19. 1., s. 5.

s. 18 *Jestliže taková nakladatelství jako C. J. Bucher (Luzern-Frankfurt a. M.) zakládají celou edici české literatury, kterou se svrchovaným uznáním a vítězoslávou vítá poslední Tigridovo Svědectví, jež zároveň pohotově přináší ukázkou z patrně asi vůbec nejslabší a nejhoupější knížky této řady, z Morčat Ludvíka Vaculíka... – Ukázky z Vaculíkových Morčat jsou součástí recenze podepsané P. T. (zřejmě Pavel Tigrid). In: Svědectví (Paříž) 11, 1971/72, č. 42, s. 333–346. Informace o edičních záměrech Verlag C. J. Bucher jsou uvedeny v redakční poznámce tamtéž na s. 332. – Na Hájkův článek v exilu reagoval mj. Škvor, Jiří: To se nesmí? *Proměny* (New York) 9, 1972, č. 2, duben, s. 106.*

Josef Rybák: Náš spisovatel a naše společnost. *Tvorba* 4, 1972, č. 22, 31. 5., s. 8.

Sjezdová zpráva předsednictva přípravného výboru Svazu českých spisovatelů, přednesená s. Janem Kozákem na ustavujícím sjezdu Svazu českých spisovatelů 31. 5. 1972. In: *Ustavující sjezd Svazu českých spisovatelů.* Praha, SČS a Svoboda 1972, s. 7–62.

s. 25 *... už na II. sjezdu Svazu československých spisovatelů v dubnu 1956, kde došlo k bojovému principiálnímu vystoupení revolučních představitelů spisovatelů – Antonína Zápotockého, Vítězslava Nezvala, Ladislava Štolla, Jiřího Tauferu... – Nezvalův, Štollův a Tauferův projev byl zařazen do druhého svazku této antologie (s. 417n., viz též ed. pozn., s. 623–624). Diskusní příspěvek Antonína Zápotockého viz *Literární noviny* 5, 1956, č. 19, 29. 4., s. 7. Též viz: Z diskuse šestého dne sjezdu. *Rudé právo* 36, 1956, č. 118, 28. 4., s. 3.*

s. 26 *Revizionistické, liberalistické teorie na II. sjezdu SČSS nejotevřeněji formuloval básník Jaroslav Seifert... – Text Seifertova projevu publikován*

- ve druhém svazku této antologie (s. 440–443). Viz též *Literární noviny* 5, 1956, č. 19, 29.4., s. 9–10.
- s. 26 *Aby nebylo žádných pochyb o integrování hluboce deprimujícího díla Franze Kafky do svědomí doby, říká na konferenci Goldstücker: „Kafka je aktuální i u nás, netýká se jen kapitalistického světa.“ A známý rakouský filozof Ernst Fischer dodává: „Dejte mu trvalé, časově neomezené vízum.“* – Fischer, Ernst: *Kafkovská konference*. In: *Franz Kafka. Liblická konference 1963*. Praha, Nakladatelství ČSAV 1963, s. 151–160, citovaný výrok na s. 160. – Údajný Goldstückerův výrok je spíše parafrází (nikterak zkreslující) autora závěrečného vystoupení na liblické konferenci (tamtéž, s. 265–274).
- s. 28 *Vzpomeňme, jak Sergej Machonin odsoudil Františka Branislava pro jeho lyrickou sbírku Chvála studně.* – Správný název Branislavovy sbírky je *Večer u studny* (1955). Machonin se k ní vyjádřil v referátu *Za socialistickou poesii, předneseném na svazové konferenci dne 3. června 1955*. Viz: *Z hlavního referátu Sergeje Machonina*. *Literární noviny* 4, 1955, č. 24, 11.4., s. 1–3; příslušná pasáž na s. 2.
- s. 28 *... zazněl vstupní diskusní příspěvek Milana Kundery na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů v červnu 1967.* – Kunderův projev, stejně jako texty vystoupení dalších Kozákem připomenutých řečníků, viz: *IV. sjezd Svazu československých spisovatelů (protokol)*. Praha, Československý spisovatel 1968. – Do třetího svazku této antologie byly zahrnuty projevy P. Kohouta, A. Klimenta, E. Goldstückera, A. J. Liehma, J. Hájka, J. Skácela, I. Skály a L. Vaculíka (s. 387–431).
- s. 33 *... uveřejnily Literární listy ve zvláštním, nebyvalém nákladu – 300 000 výtisků – kontrarevoluční platformu 2000 slov...* – *Literární listy* 1, 1968, č. 18, 27.6., s. 1.
- s. 33 *Po následujícím Varšavském dopise představitelů pěti komunistických stran socialistických zemí, adresovaném vedení KSČ a upozorňujícím na vážné revizionistické nebezpečí a ohrožení socialismu v Československu, vydává redakce Literárních listů zvláštní číslo...* – *Literární listy* 1, 1968, zvláštní číslo, 19.7.
- s. 34 *V duchu odporu vůči politické konsolidaci země také organizovali sjezd české části Svazu československých spisovatelů v červnu 1969.* – Ustavující sjezd se konal dne 10. června 1969.
- s. 36 *V listopadovém programovém prohlášení v roce 1971 jsme se přihlásili...* – *Tvorba* 3, 1971, č. 47, 24.11., s. 4. Též v úvodním oddílu tohoto svazku antologie (s. 7–9).
- Vladimír Dostál: Osudy socialistického realismu u nás.** *Tvorba* 3, 1971, č. 23, 9.6., s. 10; č. 24, 16.6., s.10–11.
- s. 44 *Velká mezinárodní diskuse před patnácti lety...* – Diskuse o socialistickém realismu probíhala v mnoha východoevropských zemích v polovině padesát

- tých let. Vladimír Dostál do ní přispěl statí Na obranu socialistického realismu (*Literární noviny* 5, 1956, č. 34–36, vždy s. 6), která byla zařazena do druhého svazku této antologie (s. 266–282; odkazy v ediční poznámce na s. 619).
- s. 47 *Ze tří skutečně talentovaných osobností mezi mladými nezbylo dnes skoro nic: jeden se rozplynul ve verbalismu, druhý odešel do ciziny, kde ho nic dobrého nečeká, a třetí – nejmladší a nejpřirozenější – zplaněl v prázd-
ném slovním hračkářství.* – Dostálovy soudy jsou natolik vágní, že jen s notnou dávkou spekulací můžeme usuzovat, že autor má na mysli Jiřího Grušu, Antonína Brouška a Ivana Wernische.
- s. 48 *Dosvědčuje to i anekdota, kterou kdesi vypráví Bohumil Hrabal: Vezl mne z Barrandova letos taxikář, taky už starší, a najednou se mne zeptal s velkým smíchem: „Vy jste pan Hrabal?“ Povídám: „No.“ A on na to: „Hele, to vás převezli, co? Chtěl jste být prokletý básník, a voni z vás udělali socialistického realistu, to je, co?“* – Citovaný výrok pochází z Hrabalovy knihy *Poupata* (1970), jejíž distribuce byla ještě v roce 1970 znemožněna.

Kdo tentokrát nejde s námi

- Josef Sobotecký: Boží člověk.** *Tvorba* 2, 1970, č. 23, 10.6., s. 16.
- s. 57 *Pak přišel Vaculíkův famózní projev na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů 28. června 1967... – IV. sjezd Svazu československých spisovatelů (protokol).* Praha, Československý spisovatel 1968, s. 141–151. Též ve třetím svazku této antologie, s. 420–431.
- s. 58 *Tehdy vyšle číslo Svědectví Pavla Tigrida... – Kosková, Helena: Poznámky k nové české a slovenské próze. Svědectví* 8, jaro 1967, č. 31, s. 403–411 (Sekyře věnována kapitola Odcizení po valašsku).
- s. 58 *...shromážděných ve výzvě 2000 slov... – Literární listy* 1, 1968, č. 18, 27.6., s. 1. Též ve třetím svazku této antologie, s. 460–465.
- s. 59 *„Už pátý měsíc se zaťatými zuby. Jenom hněv, lítost, často i stud a pořád sebeovládání. Nejvyvolávanější občanskou ctností se stal rozum. Hleďme!“* – Vaculík, Ludvík: Ostatně soudím. *Listy* 2, 1969, č. 1, 9.1., s. 2.
- s. 59 *„Ve vztahu k vládě si myslím, že jí máme prokazovat podmíněnou podporu...“* – Vaculík, Ludvík: Jak dál? *Práce* 25, 1969, č. 39, 15.2., příloha P69, s. 1.
- s. 59 *„Ostatně soudím, že ta poslední kampaň (se Smrkovským) nutná byla. Aby nám dali Colotku a ne – například – Lenárta.“* – Vaculík, Ludvík: Ostatně soudím. *Listy* 2, 1969, č. 2, 16.1., s. 2.
- Jiří Hájek: Balónek, který splaskl.** *Tvorba* 5, 1973, č. 6, 7.2., s. 8.
- s. 62 *Neméně důležité je i to, že je stejně odmítli tři významní spisovatelé, kteří tehdy do Svazu spisovatelů teprve vstupovali, Jan Otčenášek, Vl. Neff*

a *L. Fuchs...* – chybné psaní jména Ladislava Fukse v textu záměrně ponecháváme jako vcelku příznačné.

- s. 61 *Poprvé zazněly tyto hlasy na pařížském „československém kolokviu“...* – Mířena je pravděpodobně konference na téma Československo, socialismus a demokracie, kterou uspořádali francouzští socialisté v Paříži ve dnech 25.–26. 11. 1972. Podrobněji viz *Listy* (Řím) 3, 1973, č. 1, únor, s. 30.
- s. 61 *Jejím výsledkem byla petice, zorganizovaná V. Havlem, I. Klímou, A. Klimentem, P. Kohoutem a L. Vaculíkem, o níž se naše veřejnost už něco dozvěděla z odsuzujícího stanoviska prosincového zasedání Svazu českých spisovatelů a z krátkého komentáře Rudého práva a Tvorby...* – Text petice mj. in *Listy* (Řím) 3, 1973, č. 2, s. 3 (k tomu redakční komentář Statečný čin, s. 2–3). – Komentáře z domácího tisku viz mj.: Jednoznačné stanovisko. *Tvorba* 4, 1972, č. 51–52, 20. 12., s. 2; podepsáno Rd. – Kliment, Jan: Prskavka. *Rudé právo* 53, 1972, č. 303, 23. 12., s. 5.
- s. 63 *Z dopisu M. Jariše, který Tvorba uveřejnila už na sklonku minulého roku...* – Prohlášení Milana Jariše. *Tvorba* 4, 1972, č. 51–52, 20. 12., s. 6 (datováno 10. 12. 1972).

Milan Blahynka: Metody a cíle. *Literární měsíčník* 5, 1976, č. 1, leden, s. 70–75.

- s. 66 *... například ještě v čísle 3 úvodní článek Realismus jako mravnost* – Gruša, Jiří: Realismus jako mravnost. *Tvář* 1, 1964, č. 3, duben, s. 1–3. – Též ve třetím svazku této antologie, s. 273–276.
- s. 66 *... ale Jan Lopatka se (článkem Jak je tomu s určováním a chápáním hodnot)...* – Lopatka, Jan: Jak je tomu s určováním a chápáním hodnot. *Tvář* 2, 1965, č. 4, duben, s. 5–9. – Též ve třetím svazku této antologie, s. 293–301.
- s. 69 *Není náhodou, že v Listech klubu přátel poezie (za únor 1964) se jednomu z nejmladších básníků zdá, že „barokní poezie“ se nám nějak ztratila z povědomí...* – S Josefem Hanzlíkem o Hanzlíkovi. *Listy KPP*, 1964, únor (1. čtvrtletí), s. 8; nepodepsáno.

Václav Doležal: Kohout u nás dokokrhal. *Rudé právo* 60, 1979, č. 238, 9. 10., s. 2.

Kdo je Václav Havel. *Rudé právo* 69, 1989, č. 46, 23. 2., s. 4.

Anonymní autor odkazuje k těmto článkům Václava Havla: Anatomie jedné zdrženlivosti. (dokončeno 1985; ve *Spisech* Václava Havla, sv. 4, Praha, Torst 1999, s. 523–531); Politika a svědomí (dokončeno 1984, *Spisy* 4, s. 418–445); Důvody ke skepsi a zdroje naděje (dokončeno v únoru 1988, *Spisy* 4, s. 1039–1043); V odpovědi do ankety H. Gordona Skillinga v dubnu 1988 (správně 1986; *Spisy* 4, s. 644–649); Odpovědi do ankety pro Evropské fórum z dubna 1985 (*Spisy* 4, s. 562–567); Fraška, reformovatelnost a budoucnost světa (dokončeno 1987, *Spisy* 4, s. 966–976).

- s. 79 *Pod přímým vlivem svého ideového učitele, zmíněného profesora Václava Černého, napsal článek na téma opozice... – Havel, Václav: Na téma opozice. Literární listy 1, 1968, č. 6, 4. 4., s. 4.*
- s. 79 *Z knihy rozhovorů s redaktorem Svobodné Evropy nazvané Dálkový výslech... – Kniha rozhovorů Karla Hvizďaly s Václavem Havlem Dálkový výslech vyšla poprvé v nakladatelství Rozmluvy v Purley roku 1986.*

Literatura zvaná mladá

- Pavel Bělíček: Perspektivy mladé literatury.** *Literární měsíčník 2, 1973, č. 6, s. 72–75.*
- s. 84 *... kterému dal Hanzlík jako jeden z prvních podobu romantické krajiny Euforie... – Autor odkazuje ke sbírce Josefa Hanzlíka Krajina Euforie (Praha, Československý spisovatel 1972).*
- s. 84 *... v Němcově filmu O slavnostech a hostech... – Správný titul filmu zní O slavnosti a hostech (režie Jan Němec, 1965).*
- s. 85 *Mnohem běžnější je psychologický přírodní popis šesti autorů mladofrontovního sborníku mladé poezie Zelené světlušky... Ve sborníku (Praha, Mladá fronta 1972) publikovali Luboš Zelený, Michal Černík, Jiří Najmon, Jiří Žáček, Igor Slouka a Jan Sulovský.*
- s. 87 *Ze sborníků Mladé fronty by měla každého zaujmout próza Josefa Voláka. – Volák, Josef: Opravdový sen. In: Mně se tu líbí. Praha, Mladá fronta 1972, s. 237–291.*
- Jaroslav Čejka: Popelka bez oříšků.** *Mladá fronta 31, 1975, č. 120, 24. 5., příloha Um, květen, s. 6–7.*
Článek byl uveden touto redakční poznámkou: „Dvaatřicetiletý autor Jaroslav Čejka nám poskytl »několik poznámek k problematice takzvané mladé české poezie«, které uveřejňujeme. Přáli bychom si, aby jeho příspěvek zazněl jako úvodní hlas do diskuse, jako jeden z názorů, který by čtenáře (a hlavně mladé tvůrce) vyprovokoval k dalším úvahám na toto téma. Pošlete nám je, nejpodněnější budeme publikovat. Zdá se totiž, že otázky současné mladé poezie dávají k diskusi dostatek impulsů.“
- s. 90 *... jak například napsal Jaromír Pelc v recenzi mladofrontovního sborníku Jaká radost, jaké štěstí. – Pelc, Jaromír: Co dům dal. Tvorba 6, 1974, č. 6, 6. 2., příloha LUK, s. 7.*
- Karel Sýs: O mladé poezii.** *Literární měsíčník 6, 1977, č. 5, s. 153–154.*
- Josef Peterka: Úplně zbytečná legenda.** *Literární měsíčník 7, 1978, č. 3, s. 112–114.*
Předmětem recenze je výbor z díla Václava Hraběte *Blues v modré a bílé.* (Uspořádal a doslovem opatřil Jaromír Pelc. Praha, Melantrich 1977.)

- s. 94 *Příloha Mladé fronty UM vzápětí přispěla k obohacení hrabětovského kultu rozsáhlou, v Pelcových intencích stylizovanou recenzí...* – Blahynka, Milan: Verše pro dělníka Petra. Poznámky k V. Hrabětovi a jeho knížce. *Mladá fronta* 33, 1977, č. 302, 22. 12., příloha UM, s. 5.

Jaromír Pelc: Poezie na rozhraní a v pohybu. *Tvorba* 13, 1981, č. 47, 25. 11., s. 6–7.

- s. 99 *V době, kdy jsem dopsal knihu Nový obsah...* – Pelc, Jaromír: *Nový obsah*. Praha, Mladá fronta (edice Omega) 1977.
- s. 100 ... *připomeňme si zejména antologii Česká poezie XX. století...* – Usp. Milan Blahynka. Praha, Československý spisovatel 1980.
- s. 100 ... *antologie Zrychlený tep...* – V „antologii mladé české poezie“ (Praha, Mladá fronta 1980) jsou zastoupeni Michal Černík, Marcela Chmarová, Josef Peterka, Petr Skarlant, Karel Sýs, Josef Šimon a Jiří Žáček.
- s. 100 *Když se navíc mnohdy v tisku nafukovaly bubliny spisů nepochybně pokleslých (vezměme si jen barnumské recenze na díla Jelenova v Nových knihách)...* – Ve zmíněném týdeníku o Josefu Jelenovi psali mj. Josef Rumler, Anna Křemenáková, Bořivoj Kopic, Josef Bílek aj.
- s. 101 ... *jejím uceleným výrazem se nyní stala kniha Vladimíra Kolára Mladé zápasy...* – Kolár, Vladimír: *Mladé zápasy. Studie o mladé poezii*. Praha, Československý spisovatel 1981.
- s. 105 *Karel Sýs už na II. sjezdu Svazu českých spisovatelů mluvil o zpoždění jazyka i obsahu mladé poezie za jazykem a problémy současnosti nejméně o čtyřicet let.* – Sýs, Karel: [Diskusní příspěvek.] In: *Druhý sjezd Svazu českých spisovatelů*. Praha, Československý spisovatel, 1977, s. 148–150. – Sjezd se konal ve dnech 1.–2. března 1977.

Pavel Janoušek: Několik názorů (perspektivního) kritika. *Tvorba* 19, 1987, č. 47, 25. 11., příloha *Kmen*, s. 1 a 3.

V příloze *Tvorby Kmen* (č. 51/1987, s. 2) Pavel Janoušek namítá proti redakční změně titulku svého článku; původní titulek zněl „Několik čistě subjektivních názorů jednoho mladého (dle názoru jiných perspektivního) kritika“. Podle jeho vyjádření zmizelo i několik odstavců a vět ze samotného textu. V knižně publikované verzi stati (P. J., *Time-out*. Brno, Host 2001, s. 33–39) se autor vrátil k původnímu titulku, text samotný je však totožný s verzí publikovanou ve *Kmeni*.

- s. 106 *Jiří Švejda (...) mne před několika měsíci v interview v Kmeni označil...* – Autor odkazuje k rozhovoru Pavla Frýborta s Jiřím Švejdou, uveřejněnému v příloze *Tvorby Kmen* (1987, č. 14, 8. 4., s. 4–5) pod titulkem *Nemohu jenom psát knihy*. Švejda zde uvádí: „Přínosné a poučné jsou pro mě recenze například Š. Vlašína, V. Rzounka, H. Hrzalové, J. Nejedlé, J. Hájka a dalších (třebaže mě právě nehýčkají), protože jsou věcné a je z nich cítit zájem

o literaturu, někdy i láska k ní. Naopak nemám rád způsoby některých mladých začínajících kritiků, kteří se podle mého řídí pravidlem: čím budu bulvárnější a skandálnější, tím dřív se stanu známým, možná i populárním. Nepamatuji si jejich jména až na jednoho, který poslední léta v tomto listu recenzuje mé knihy. Vytýkat P. Janouškovi, že zkomolil název mé knihy, by bylo hnidopištví, a příklady jeho invektiv do našeho rozhovoru nepatří. “

Jan Lukeš: Vůlí osudu intelektuálové. *Lidové noviny* 1, 1988, č. 12, prosinec, s. 18.

Článek byl v samizdatových *Lidových novinách* publikován pod pseudonymem Tomáš Unzeitig.

- s. 111 ... *V. Steklač v Kmeni 1988/45 o rozmetání sazby jeho knihy z roku 1970* *Paříž je sen, která přepracovaná vyšla loni pod názvem Televizní muž...* – Steklač, Vojtěch: Rozhodující je umět. Rozhovor vedl Pavel Kosatík. *Kmen* 1, 1988, č. 45, 10.11., s. 4.
- s. 111 *A tak i když někteří z nich zprozaizovali svou poezii až na dřev, i jich se dotýkají dvanáct let po Kunderovi rozechvěle vznesené otázky Seifertovy: „Neznamená převaha lyrismu, s jeho smyslovostí a citlivostí, upozadění sféry rozumové, s její analytičností a skepsí a kritičností? Neznamená dále, že se plně neuplatňuje v kultuře prvek volní s jeho dynamičností a patosem?“* – Seifert, Jaroslav: *O patetickém a lyrickém stavu ducha. Řeč k udělení Nobelovy ceny za písemnictví 1984.* Praha, Jazzová sekce PPSH 1985, s. 6. Autorem tzv. Seifertovy řeči byl ve skutečnosti jeho zeť a tajemník Dalibor Plichta. Srov. ediční poznámku Michaela Špirita ve výboru Brousek, Antonín: *Podřezávání větve.* Ed. Michael Špirit. Praha 1999, s. 701.
- s. 112 ... *to je Steklačovo dnešní příkré hodnocení přijatých úprav na novele: „Autocenzura činí každého, kdo přijme její pravidla, podílníkem na existujícím systému.“* – Steklač, Vojtěch: Rozhodující je umět. Rozhovor vedl Pavel Kosatík. *Kmen* 1, 1988, č. 45, 10.11., s. 4.
- s. 113 *Josef Fraiss, muž vstupující do literatury tři roky po Švejdovi ve vančurovské stylizaci muže zastavujícího čelem lokomotivy a „propsavší“ se nakonec až ke kýčovitým románekům, o nichž přesto má ještě odvahu hrdě prohlásit: „já se neprodávám, ale dávám“...* – Dialog nad vodou. Plavecký rozhovor Lubomíra Brožka s Josefem Fraisem. *Tvorba* 19, 1987, č. 39, 30.9., příloha *Kmen*, s. 4–5.
- Zbyněk Vybíral: Dvě mladé poezie české.** *Tvorba* 21, 1989, č. 25, 21.6., s. 3.
- s. 114 *V květnu loňského roku se Huptych v Kmeni zeptal, jsou-li generací nevýraznou, nebo jenom přidušenou ve svém raném rozletu, či chceme-li: při ladění.* – Dvě otázky Miroslavu Huptychovi. Rozmlouvala Anna Kovaříková. *Kmen* 1, 1988, č. 21, 26.5., s. 2.
- s. 116 *Pak volali po časopise. Zhruba před deseti lety. Napsali na Národní třídu i na ÚV SSM.* – Na Národní třídě 11 měl v té době sídlo Svaz českých

spisovatelů. Zkratka ÚV SSM ukrývá Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže.

- s. 116 *Jaroslav Čejka se v knížce *Návod, jak (ne)sbírat básně* přiznává, že mu totální metaforu společenských her duchovně ovlivnilo seznámení se s Huptychovým *Zvěrokruhem*. – Čejka, Jaroslav: *Návod, jak (ne)sbírat básně*. Praha, Československý spisovatel 1988.*
- s. 117 *Loni v Kmeni jsem rozebral autentičnost Antošové a Andrásyho...* – Vybíral, Zbyněk: *Autentičnost v poezii. Kmen 1, 1988, č. 47, 24. 11., s. 3.*

O kritice

- Jiří Hájek: Cesta z krize kritérií. (O kritice.)** *Tvorba* 3, 1971, č. 25, 23. 6., s. 3 a 14.
Knížně in: Hájek, Jiří: *Konfrontace*. Praha, Československý spisovatel 1972, s. 189–197.
- Jaroslav Dresler: Kritika kritiky.** *Zpravodaj* (Curych) 13, 1980, č. 10, říjen, s. 32–33.
- Květoslav Chvatík: Funkce kritiky ve společnosti v krizi.** *Listy* (Řím) 11, 1981, č. 6, listopad, s. 51–54.
Podobně jako redakce *Listů*, kde byl příspěvek poprvé publikován, vynecháváme 3. a 4. část, zabývající se českou literární kritikou před rokem 1948. V úplnosti byla tato stať publikována v autorově knize *Pohledy na českou literaturu z ptačí perspektivy* (Pražská imaginace, 1991), odkud – oproti publikaci v *Listech* – doplňujeme poznámkový aparát.
- s. 129 ... *když jsem v padesátých letech četl v Šaldově Zápisníku stať Stát střídající...* – *Šaldův zápisník* 2, 1929/30, s. 281–285.
- s. 129 *Bylo třeba otřesu XX. sjezdu KSSS, aby se v roce 1956 básník Seifertovy umělecké autority mohl na památném II. sjezdu Svazu spisovatelů otázat...* – Seifert, Jaroslav: Diskusní příspěvek. *Literární noviny* 5, 1956, č. 19, s. 9–10. (Viz též druhý svazek této antologie, s. 440–443.)
- s. 131 ... *a předmětem jeho kritiky byl zejména můj článek O moderním umění...* – Chvatík, Květoslav: K otázkám moderního umění. *Výtvarné umění* 10, 1960, č. 1, s. 11–18; č. 2, 55–56. Srov.: Štoll, Ladislav: Hlavní referát. In: *Umění a kritika*. Sborník dokumentů z celostátní konference o současných úkolech socialistické umělecké kritiky. Ed. Miroslav Petříček. SNPL, Praha 1961, s. 13–79; zde s. 36–42.
- Pavel Janoušek: O alergii, atletice a negativní kritice.** *Tvorba* 19, 1987, č. 5, 4. 2., příloha *Kmen*, s. 3 a 10.
- s. 137 *Nedávno takovýto postoj formuloval v Kmeni i spisovatel, jehož talentu si je podle mého názoru třeba vážit stejně, jako je nutno pochybovat o způso-*

bu, jakým se svými schopnostmi hazarduje. – Fraiss, Josef: Ohó, polemika! *Tvorba* 18, 1986, č. 42, 22.10., příloha Kmen, s. 3.

- s. 137 *Prvořadým úkolem kritika z pohledu autora tedy je – jak jsem se dočetl v letošním Kmeni č. 7, v článku jednoho z nejčastěji polemizujících příslušníků generace čtyřicátníků – „nejspíš pochopit, že na svět přišlo něco nenapravitelného, nezvratného a nenahraditelného“.* – Sýs, Karel: Literatura a skutečnost. *Tvorba* 18, 1986, č. 7, 19.2., příloha Kmen, s. 3.

Na druhém břehu

Antonín Brousek: Literatura jako soukromé rozhodnutí. *Listy* (Řím), 1970, č. (1), s. 6–7.

Dušan Břeský: Nová vlna a její literární sloh. *Proměny* (New York) 8, 1971, č. 3, červenec, s. 33–42.

Vzhledem k tématu a charakteru článku jsme výjimečně nezasahovali do jazykové stránky textu, jež má podle našeho mínění jistou výpovědní hodnotu (přízpusobením ať již současné pravopisné normě, případně té, která byla platná v době, kdy autor článek publikoval, by znejasnilo autorova východiska). – Převzatá stať byla součástí postupně publikovaného rozsáhlejšího celku; viz dále: Břeský Dušan: Nová rozprava na obranu jazyka. *Proměny* (New York) 8, 1971, č. 1, leden, s. 29–38; č. 2, duben, s. 42–51.

Břeského stať vyvolala značný polemický ohlas. Již redaktor *Proměň* Jirí Škvor doprovodil článek drobnou redakční poznámkou: „Redaktor Proměň sice nesouhlasí se všemi autorovými názory, ale otiskuje tuto třetí část jeho úvahy jako příspěvek k případné rozpravě.“ Dále viz: Pachnerová, Míla: Není nad kritiku. *Text* (Mnichov) 3, 1971, č. 8/9, 29.9., s. 6. – Růžička Otakar: Vážený pane redaktore... *Proměny* (New York) 8, 1971, č. 4, říjen, s. 95–98. – Kohák, Erazim V.: Augusti a pieroti, aneb o literatuře trochu jinak. *Svědectví* (Paříž) 11, 1971/72, č. 42, [listopad] 1971, s. 320–328. – Schwarzenberg, Karel: K úsudkům o Škvoreckém. *Text* (Mnichov) 3, 1971, č. 11/12 (28/29), 15.12., s. 11.

Citované povídky, jakož i stať Jirího Opelíka Poklus na místě, čili o stavu soudobé prózy, byly uveřejněny v *Almanachu Klubu čtenářů 1962*, Praha, SNKLU 1963.

Vilém Hejl: Kultura paralelní, nebo autonomní? *Nový život* (Řím) 31, 1979, č. 9–10, s. 180–182.

- s. 159 *Není to tak dlouho, co po Praze koloval rukopis Šotolova Kuřete na rožni.* – Uvedený román vyšel nejprve v samizdatové edici Petlice (1974) a teprve o dva roky později oficiálně v Československém spisovateli.

Antonín J. Liehm: Domov a svět. *Listy* (Řím) 11, 1981, č. 6, listopad, s. 46–50.

- s. 163 *Před čtrnácti lety se pár českých intelektuálů pokusilo veřejně oslovit skutečnou situaci a skutečné problémy související s existencí české kultury v po-*

litickém kontextu roku 1967. – Mínen je IV. sjezd Svazu československých spisovatelů, který se konal v Praze ve dnech 27.–29. června 1967.

- s. 166 *To není vždycky snadné a Pavel Tigrid by mohl vyprávět, nač narazil, když právě tohle začal kdysi dávno provádět v praxi.* – Časopis *Svědectví*, který vydával od roku 1956 v USA (od 1960 ve Francii) Pavel Tigrid, byl programově určen především čtenářům v Československu. Dialogem s domácí veřejností (včetně té prokomunisticky smýšlející) chtěl Tigrid postupnými kroky (odtud gradualismus v názvu koncepcce) dosáhnout změnu „nálady“ československé společnosti a napomoci postupnému uvolňování totalitního režimu. Exiloví politikové a publicisté tuto koncepci zprvu nepodporovali, mnozí se od ní distancovali.
- s. 166 *... jak o tom svědčí případ Spektra...* – Reprint tří čísel pražské samizdatové kulturní revue *Spektrum* (1977–1979) vyšel v exilu nákladem londýnského časopisu *Index of Censorship* (1978–1981).
- s. 168 *V listopadu minulého roku mluvil Milan Kundera ve Filadelfii o tom...* – Kundera, Milan: *Sázka české literatury*. Z angličtiny přeložil A. J. Liehm. *Listy* (Řím) 11, 1981, č. 1, únor, s. 31–33. Předneseno na sympoziu pořádaném Americkou asociací pro podporu slovanských studií dne 7. 11. 1980.
- s. 170 *Když Kundera na IV. sjezdu spisovatelů připomněl Schauera...* – *IV. sjezd Svazu československých spisovatelů (protokol)*. Praha, Československý spisovatel 1968, s. 22–28.

Josef Jedlička: O spisovateli v politice. *Svědectví* (Paříž) 19, 1984/85, č. 74, s. 369–372.

- s. 173 *Havlova přednáška Politika a svědomí...* – Jedlička se odvolává na její uveřejnění ve *Svědectví* (Paříž) 18, 1983/84, č. 72, s. 621–635. Viz též Havel, Václav: *Spisy* 4. Praha, Torst 1999, s. 418–445.

Květoslav Chvatík: Co zbylo z anděla. Bída české literární lexikografie. *Obrys* (Mnichov) 6, 1986, č. 2, červen, s. 14–15.

- s. 177 *Devadesátá léta v čele s F. X. Šaldou byla právem vyhrazena pro IV. svazek, věnovaný dvacátému století, který byl sice napsán, ale roku 1970 – jako tolik jiných rukopisů – uzavřen do trezoru a dodnes nevydán.* – *Dějiny české literatury IV.* nakonec vydalo pražské nakladatelství Victoria Publishing až v roce 1995.
- s. 177 *... stručné encyklopedické přehledy literatury tohoto období od Bedřicha Václavka z roku 1934...* – Václavek, Bedřich: *Česká literatura XX. století*. Praha, vl. n. 1934.
- s. 178 *... mám na mysli především Slovník J. Kunc z let 1945–46...* – Kunc, Jaroslav: *Slovník soudobých českých spisovatelů*. I. A–M. Praha, Orbis 1945. II. N–Ž. Praha, Orbis 1946.
- s. 179 *... o jehož románu Žert napsal M. Blahynka obdivnou recenzi do Hájkova Plamene...* – Blahynka, Milan: Milan Kundera prozaik. *Plamen* 9, 1967, č. 1, leden, s. 44–54.

- s. 179 ... *J. Škvorecký (vysoce oceněný Radko Pytlíkem v knížce Příběhy pod mikroskopem)*... – Pytlík, Radko: Hranice vyprávění. Nad Škvoreckého Zbabělci. In: *Příběhy pod mikroskopem. Šest studií o současné próze*. Praha, Československý spisovatel 1966, s. 29–50.
- s. 179 ... *postavený v příručce Jak číst poezii, 2. vyd. 1969*... – Karfík, Vladimír: Kolář. In: Opelík, Jiří (red.): *Jak číst poezii*. Praha, Československý spisovatel 1969, s. 208–220. (Odlišné první vydání vyšlo v témže nakladatelství roku 1963.)
- s. 181 ... *odpovědný je jeho redaktor Milan Blahynka, i když i on by se za jiné situace jistě vykrucoval, že on chtěl, ale ti nahoře mu seškrtali heslář*... – Milan Blahynka se posléze k problému skutečně vyjádřil (Případ jedné příručky aneb Příspěvek na téma Vymknuta z kloubů. *Kmen* 1, 1988, č. 36, s. 1 a 3), nikoli ovšem v tom smyslu, jaký očekával K. Chvatík: „Zásada sestavit takovou příručku, která by byla slovníkovým průvodcem po literatuře od první světové války v posledních deseti patnácti letech nejčastěji vydávané, eliminovala emigranty a autory, kteří se ocitli stranou.“
- s. 181 ... *Ivanu Skálovi, který ostatně Seiferta vyloučil z české literatury jako Cizí hlas již v padesátých letech v Tvorbě*... – Skála, Ivan: *Cizí hlas. Tvorba* 19, 1950, č. 12, s. 285–286. Též ve druhém svazku této antologie, s. 37–44.
- s. 181 *Ostatně i dějin české literatury v 19. a 20. století jsme se dočkali dříve ze zahraničí než z Prahy. Napsal je Antonín Měšťan, profesor slavistiky ve Freiburgu a vydalo je nakladatelství Böhlau, Köln-Wien, v roce 1985.* – Českojazyčné vydání Měšťanovy publikace vyšlo pod názvem *Česká literatura 1785–1985* (Toronto, Sixty-Eight Publishers 1987).

Josef Jedlička: Dodatek k nenapsaným Dějinám české literatury.

Rozmluvy (Purley) 1987, č. 7, s. 106–138.

Jedličkova studie představuje v exilu ojedinělý pokus o alespoň „předběžný“ náčrt „alternativních“ dějin české poválečné literatury. Autor však pracoval bez možnosti ověřovat informace v hodnověrných pramenech, často byl pravděpodobně nucen spoléhat jen na svou paměť. Proto do textu pronikla řada nepřesností: Vratislava Effenbergera těžko považovat za teoretika Skupiny Ra (skupina svého „programového mluvčího“ neměla, roku 1948 se v podstatě rozpadla a Effenberger se stal výraznou osobností českého surrealismu až na počátku let padesátých), Jan Hanč se nehlásil ke Skupině Ra, nýbrž ke Skupině 42, v tzv. svazácké skupině Jedlička spojil okruh kolem Mladé fronty s marxistickou skupinou, za jejíhož (generačního) mluvčího se považoval Jiří Hájek, atd. atd. V naší edici chápeme Jedličkův text jako dokument doby a autorovy nezpochybnitelné zodpovědnosti vůči mladším generacím (viz dedikace textu). O podrobné korektury věcných chyb se postarají připravované *Dějiny české literatury po roce 1945*, jejichž je tato

antologie doplňkem či přílohou. Proto se omezujeme jen na několik odkazů, aktualizací či upřesnění, vypsanych v této ediční poznámce, případně doplněných do autorova poznámkového aparátu.

- s. 192 ... *jedinou výjimkou je studie Jana Grossmana o válečné generaci...* – Válečná generace. *Listy* 1, 1946, č. 1, s. 125–131. Těž v prvním svazku této antologie, s. 384–391.
- s. 193 *A Ivan Olbracht například byl oslavován za svou podprůměrnou politickou agitku...* – Míněna je zřejmě *Anna proletářka* (1928).
- s. 195 ... *Slovník českých spisovatelů, který za redakce Jiřího Brabce...* – Tzv. petliční *Slovník českých spisovatelů*. Pokus o rekonstrukci dějin české literatury 1948–1978 zpracovali Jiří Brabec (redaktor), Jiří Gruša, Petr Kabeš a Jan Lopatka; vyšel v samizdatové Edici Petlice poprvé roku 1978, v doplněném vydání znovu roku 1979, a potom i knižně v torontském nakladatelství Sixty-Eight Publishers s autorskou a redakční spoluúčastí Igora Hájka (1982).
- s. 196 ... *že se vůbec nezabývala aktivitou oněch „protektorátních autorů“, jako byl Jan Řezáč či František Kožík...* – Míněn je pravděpodobně nikoli Jan Řezáč, nýbrž spíše prozaik Václav Řezáč.
- s. 204 ... *dlouho očekávaný esej o českém existencialismu od Václava Černého...* – *První sešit o existencialismu*. Praha, V. Petr 1948. – *První a druhý sešit o existencialismu*. Praha, Mladá fronta 1992.
- s. 208–209 *Tak Stanislav Neumann, který po okupaci v roce 1968 spáchal sebevraždu, byl laureátem ve svých dvaceti letech a v pětadvaceti šéfredaktorem. (...) Jaromír Hořec byl rovněž šéfredaktorem... (...) Josef Kainar vedoucím nakladatelství.* – Stanislav Neumann (1927) byl v letech 1949–1951 šéfredaktorem Státního nakladatelství dětské knihy; sebevraždu spáchal 18.9.1970. Jaromír Hořec byl šéfredaktorem *Mladé fronty* a ředitelem nakladatelství MF v letech 1945–1950. Josef Kainar byl v letech 1945–1947 redaktorem brněnského deníku *Rovnost*, poté spisovatelem z povolání.
- s. 212 *Za jeden z takových podmíněných počátků by možná bylo možno pokládat okamžik, kdy byl české kultuře vrácen František Halas, což se ovšem neobešlo bez diskriminace odvážného editora a autora „neortodoxní“ úvodní studie Jana Grossmana...* – O „návratu“ Františka Halase vypovídá příslušný oddíl druhého svazku této antologie. Jedlička má na mysli výbor z básníkovy díla *Básně* (Praha, Československý spisovatel 1957), který uspořádali Jan Grossman a Vladimír Justl a k němuž Jan Grossman napsal rozsáhlý doslov.
- Jan Vladislav: Duchovní rezistence. Minulost a budoucnost paralelní literatury v Československu (1948–1988).** *Proměny* (New York) 25, 1988, č. 1, s. 16–22.
- s. 224 *Teoreticky formulovali tyto představy Václav Benda v úvaze Paralelní polis z roku 1978 a především Václav Havel ve známé eseji Moc bezmocných*

- z *těže doby*. – Bendova úvaha byla publikována samizdatově, knižně vyšla poprvé ve sborníku *O svobodě a moci* (Köln – Řím, Index – Listy 1980, s. 101–110). Havlova esej vznikla v říjnu 1978, přibližně v téže době byla publikována v samizdatu, knižně poprvé v témže sborníku, s. 11–84. Viz též: V. H., *Spisy 4*. Praha, Torst 1999, s. 224–330.
- s. 225 ... „není jen útokem na jednu stránku či oblast života, ale útokem na život jako celek“ ... (V. Havel, *Příběh a totalita*). – V. H., *Spisy 4*. Praha, Torst 1999, s. 931–959.
- Antonín Brousek: Česko-české smířovačky.** *Most atd.*, 1989, č. 1, s. 116–120.
- s. 226 ... viz na poslední březnové plenárce Svazu spisovatelů... – Plenární schůze SČS. *Kmen 2*, 1989, č. 12, 23. 3., s. 2. Texty některých projevů přednesených na této schůzi přinášel týdeník *Kmen* v následujících číslech.
- s. 226 *Za navázání podobného dialogu plédoval na zmíněné svazové plenárce ostatně právě Petr Prouza (viz Kmen č. 13)...* – Prouza, Petr: O pravdě a mýtech. *Kmen 2*, 1989, č. 13, 30. 3., s. 3.
- s. 228 ... jak nás o tom zpravil předseda Černík prostřednictvím poplenárkové tiskové konference... – Ze života SČS. *Kmen 2*, 1989, č. 14, 6. 4., s. 2.

Disent

Jan Skácel – Jaroslav Seifert: K diskusi.

- Text dopisu jsme převzali z publikace *Prameny zla 1. Věda a kultura*. (ed. Tomáš Grulich a Petr A. Roček. Praha, Public history 1990–92, s. 137–140). Dopis není datován, z kontextu (a z edičního zpracování v uvedené publikaci) vyplývá, že byl napsán a odeslán pravděpodobně v listopadu 1970.
- s. 233 *Dokladem je monolog Jiřího Hájka v Tvorbě, v němž je minulost Svazu interpretována s vědomím, že nemůže dojít k veřejné konfrontaci.* – Míněna je pravděpodobně Hájkova stať nazvaná A co literatura aneb kontinuita či diskontinuita? *Tvorba 2*, 1970, č. 43–45, 47–51 (28. 10.–16. 12.).
- s. 233 *Je dostupné srovnání, co Jiří Hájek píše dnes o Eduardu Goldstückerovi a o kafkovské konferenci z roku 1963, s tím, co Jiří Hájek na konferenci pronesl.* – Hájek, Jiří: Kafka a my. In: *Franz Kafka. Liblická konference 1963*. Praha, Nakladatelství ČSAV 1963, s. 107–110.
- Pavel Kohout: Z otevřeného dopisu ministru kultury ČSR dr. Milanu Klusákoví.** *Listy (Řím) 4*, 1974, č. 1, únor, s. 25–26.
- s. 236 *Kdo je ten velký inkvizitor, který vydal už zmíněný seznam zakázané literatury číslo 1, jehož titul svědčí o tom, že už přemýšlí o seznamu číslo 2, 3, 4 atd.?* – Soupis knih určených k vyřazení z veřejných knihoven viz: Vyřadit! *Listy (Řím) 3*, 1973, č. 5/6, listopad, s. 54–57. – Soupis vyřazených knih s ozna-

čením těch, které bylo možno do knihoven vrátit před převratem v roce 1989 viz: Literatura určená k likvidaci. *Duha* 18, 2004, č. 4, s. 1–10.

Ludvík Vaculík: Poznámky o statečnosti. *Zpravodaj* (Curych) 12, 1979, č. 4, duben, s. 1–3.

Václav Havel: Milý pane Ludvíku! *Zpravodaj* (Curych) 12, 1979, č. 4, duben, s. 3–4.

s. 241 *Ani letáky, ani návštěva plesu...* Viz mj. Havel, Václav: Zpráva o mé účasti na plesu železničářů. In: V. H., *Spisy* 4. Praha, Torst 1999, s. 191–205.

s. 242 ... *drze opisovat písemnosti Černých, Vaculíků, Havlů a podobných, za což, jak je Vám jistě známo, sedí v Brně ve vězení tři kluci ve věku Vašich synů...* – Havel má na mysli Petra Cibulku, Libora Chloupka a Petra Pospíchal. Viz: Havel, Václav: Světovému kongresu PEN klubu ve Stockholmu. In: V. H., *Spisy* 4. Praha, Torst 1999, s. 221–223.

Petr Fidelius: Kultura oficiální a neoficiální. *Kritický sborník* (samizdat) 1, 1981, č. 3.

Poprvé publikováno v samizdatovém *Kritickém sborníku* 1, 1981, č. 3. Otiskujeme podle verze publikované v knize *Kritické eseje* (Praha, Torst 2000, s. 21–41).

s. 246 „*Neoficiální kultura existovala vždy, i v obdobích nejdemokratičtějších a nejpluralističtějších,*“ *četli jsme nedávno v jednom článku ve Svědectví.* – Němec, Jiří: Nové šance svobody. *Svědectví* (Paříž) 16, 1980, č. 62, s. 221–229.

Václav Havel: Šest poznámek o kultuře. *Listy* (Řím) 14, 1984, č. 5, říjen, s. 1–5.

Spisovatelé píší předsedovi vlády ČSR. *Obrys* (Mnichov) 7, 1987, č. 2, červen, s. 18.

Ivan Klíma: Zločiny i paradoxy umlčování. *Listy* (Řím) 18, 1988, č. 2, duben, s. 75–77.

s. 267 *Právě před dvaceti lety jsem se v projevu na spisovatelském sjezdu pokusil doložit...* – IV. sjezd Svazu československých spisovatelů (protokol). Praha, Československý spisovatel 1968, s. 109–114.

s. 269 *Nedávno u nás vyšel rozsáhlý román mladého českého autora...* – Autor má zřejmě na mysli román Zdeňka Zapletala *Půlnoční běžci* (Praha, Československý spisovatel 1986).

Milan Jungmann: Militantní dogmatismus v akci. In: *Cesty a rozcestí.*

Purley, Rozmluvy 1988, s. 157–172.

s. 274 *Ve skutečnosti tu Kosík netiskl, ale otiskl jednu jedinou stať Modernost, lidovost a socialismus...* – Kosík, Karel: *Modernost, lidovost a socialismus.* *Květen* 3, 1957/58, č. 14, prosinec 1958, s. 769–772.

s. 276 ... *Rzounkova interpretace sbírky V. Závady Přes práh z roku 1970...* – Mířena je zřejmě Závadova sbírka *Na prahu.*

s. 278 *Není jistě bez zajímavosti, že mezi těmi, kdo v roce 1957 hájili proti takovým dogmatickým výkladům Valentův román, byl i – Jiří Hájek.* – Hájek, Jiří: Na okraj nového románu E. Valenty. *Literární noviny* 5, 1956, č. 53, s. 4.

s. 280 Už v roce 1963 svedl M. Kundera polemický souboj s J. Petrmichlem o to, zda z existence dvou ideologických soustav vyplývá, že se nemůže vytvořit kontext světové literatury. J. Petrmichl tehdy mínil, že „se pojem světové literatury vytváří jako literatura socialistická“. – Kundera, Milan: O světovosti literatury. *Plamen* 5, 1963, č. 3, březen, s. 121–122; zde s. 121.

K předmětu Jungmannovy stati ještě drobná poznámka editorů. Recenzovaná Ržounkova kniha byla vlastně přepracovaným vydáním původních skript téhož autora. Jakkoli Ržounkovo mocenské postavení v české literární vědě bylo zdánlivě neotřesitelné, ani u domácí kritiky, jež se považovala za marxistickou, si nemohl být jist. Dokladem budiž drobná recenze Štěpána Vlašína *Skripta jako zmetek* publikovaná v brněnském tisku (*Rovnost* 99, 1984, č. 241, 11. 10., s. 5), kterou není nezajímavé srovnat se statí Jungmannovou. Vlašín mj. píše:

„Nekvalitní zboží nám často ztrpčuje život: jenom opravdový stoik se dokáže bez hrubších slov vyrovnat například s faktem, že si donesl domů nový holicí strojek, který neholí, vařič, který nevaří, nebo košili, jejíž jeden rukáv je nápadně delší. Oprávněná je jistě nespokojenost s knihou, v níž jeden arch je vevázán dvakrát – a jiný zato chybí. Jsou však i zmetky, kde archy a stránky jsou v pořádku – a přece nelze být spokojen...

*Co by asi řekl středoškolský vyučující (o vysokoškolském examinátorovi už raději neuvažujme) studentovi, který by mu ve výkladech o současné literatuře uváděl Bohuslava Hrabala (s. 166), významného dramatika Milana Stehlíka (s. 51), který by tvrdil, že předchůdcem Tomečkovým v přírodní próze byl František Vrba (s. 102), správně samozřejmě Jan, který by autorství Zvonokosů přiřkl Charpentierovi – a ne Chevalierovi (s. 154), místo Pavla Naumana mluvil o Neumannovi (s. 80)? Ty stránkové údaje v závorce jsou pro nedůvěřivého čtenáře – a odkazují na skripta prof. PhDr. Vítězslava Ržounka, DrSc., *Nástin poválečné české literatury 1945 až 1980* (Univerzita Karlova, Praha, s vročením 1982, ale vyšlo letos). Marně jsem hledal ve skriptu opravný lístek. A tak stovky posluchačů (náklad je 800 výtisků) si vedle správných a potřebných údajů budou vtoukat do hlavy řadu omylů a nesmyslů.*

*Většinu chyb zřejmě zavinil nesprávný opis a nedostatek korektury. A tak se objevují charakteristiky, které si čtenář musí překládat a upravovat, aby v nich našel nějaký smysl. Vezměme např. souvětí o dnes naprosto zapomenutém prozaikovi Vladimíru Vávrovi, který v roce 1960 vydal soubor povídek *Světla v podzemí*. Skripta o něm nabízejí na s. 97 tuto informaci (přesně opsáno!): »Takové jsou povídky z hornického prostředí až naturalistické ražby Vladimíra Vávry (*Světla a pod zemí*, 1960) je o zvycích a psychologii pracujícího člověka, byť jde spíše o pásmo náladových výjevů či anekdot.« O Kaplického románu *Kladivo na**

čarodějnice se na s. 105 dovídáme, že čerpá »z období děsivého působení jezuitů v Čechách«, ačkoliv se odehrává na severní Moravě a inkvizitor není jezuita. Spousty podobných nepřesností poškozují dílo, které má i své kladné stránky, např. v pokusu vyrovnat se i s těmi autory, kteří po krizovém období buď emigrovali, nebo se stáhli do »emigrace vnitřní«. Tak tu najdeme charakteristiky Škvoreckého, Jana Procházky, Milana Kundery, Vratislava Blažka, Aškenazyho, J. Topola, Arnošta Lustiga, Pavla Kohouta atd. Zato na některé autory se nedostalo, ačkoliv význam jejich díla mluví pro jejich zařazení: konkrétně jde např. o historické romanopisce Oldřicha Daňka a Václava Erbena a o básníka Jana Skácela. Některým méně významným autorům se věnuje neúměrně mnoho místa, ale např. Jaromíra Kolárová a Ota Pavel jsou odbytí pár řádky. Vůbec autory pod šedesátku nepovažuje prof. Ržounek za hodny rozboru, dostane se na ně jen místo v suchém výčtu v závorce (po pěti rádcích o Miroslavu Rafajovi následuje na s. 161): »U ostatních (E. Bernardinová, J. Křenek, J. Stano, F. Stavínoha, P. Pavlík) převažuje spíše minulost než současnost. Obdobně je tomu i u autorů, kteří do literatury teprve bezprostředně vstoupili (V. Steklač, J. Švejda, V. Dušek, J. Frais a další).« Těžko lze hájit tvrzení, že Jiří Křenek, Jiří Stano, Jiří Švejda nebo Eva Bernardinová psali a píší o minulosti, pravda by musela znít opačně. Ale navíc vnukají Ržounkova skripta mladým čtenářům nesprávné přesvědčení, že literární tvorba je zaměstnání pro důchodce a že autory pod šedesát je zbytečně se zabývat.

Můžete namítnout, proč tolik povyku pro skripta v nevysokém nákladu: ale v době nedostatku děl o současné literatuře je každá dezinformace dvojnásob škodlivá – a budoucí profesori ji budou přenášet na své studenty.“

Jiří Kratochvil: Literatura teď. Obsah (samizdat), 1985, listopad.

– Tiskneme podle verze publikované in: *Tvorba* 22, 1990, č. 9, 28. 2., s. 16–17; č. 10, 7. 3., s. 14–15.

- s. 282 *V poznámkách k překladu Báje cituje Škvorecký z jednoho Faulknerova vyznání: „Spisovatel je odpovědný výhradně svému umění. Dovede být naprosto bezohledný, je-li to dobrý spisovatel. Všechno hodí přes palubu, čest, hrdost, slušnost, bezpečí, štěstí, všechno, jen aby dopsal svou knihu.“* – Škvorecký, Josef a Dorůžka, Lubomír: *Poznámky a vysvětlivky*. In: William Faulkner: *Báj*. Praha, SNKLU 1961, s. 465–490, zde na s. 467.
- s. 283 *„Dobrovského dějiny literatury jsou více než dějiny spisů, jsou dějinami života, jehož jsou spisy výrazem. V nich nacházíme přímo dějiny národa a v těch zase i hlavní rysy filozofie našich dějin,“* tvrdí Zdeněk Nejedlý ve statí o Jaroslavu Vlčkoví a není to názor ojedinělý. – Nejedlý, Zdeněk: *Náš literární dějepis*. K 60. narozeninám Jaroslava Vlčka. In: *Zdeněk Nejedlý o literatuře*. Ed. Václav Pekárek. Československý spisovatel, Praha 1953, s. 90–94; zde s. 90. Původně otištěno v časopise *Česká stráž* 3, 1920, č. 5., 31. 1.; též

- in: Nejedlý, Zdeněk: *Z české kultury. Sebrané spisy* 15. Ed. Václav Pekárek. Svoboda, Praha 1951, s. 49–53.
- s. 284 ... a tak stojí za pobavení sledovat, jak se v Brně snaživý a přizpůsobivý redaktor večerníku pokouší založit literární časopis... – Kratochvil má na mysli úsilí Jiřího P. Kříže, které vyústilo roku 1985 v nulté číslo časopisu *Rok* (periodicky pak ROK vycházel až v letech 1990–1993). Nepřilíší lichotivou Křížovu charakteristiku z Kratochvilova pera je vhodné konfrontovat s kulturní rubrikou *Brněnského večerníku* v osmdesátých letech, kde se objevovaly články autorů, kteří v jiných periodikách rozhodně nebyli vítáni (mj. Zdeněk Kožmín, Milan Suchomel).
- s. 290 Četl jsem začátkem sedmdesátých let v Rudém právu článek spisovatele Vladimíra Přibského o kontinuitě služebnosti v umění. – Přibský, Vladimír: Pro koho a s kým? *Rudé právo* 50, 1970, č. 157, 4. 7., s. 4.

Kunderovské paradoxy

- Jiří Hájek: Eugène Rastignac naší doby.** *Tvorba* 4, 1972, č. 18, 3. 5., příloha LUK, s. 1, 6–7. – Knižně v textově mírně odlišné a redakčně upravené verzi in: J. H., *Konfrontace*. Praha, Československý spisovatel 1972. Tiskneme podle původní časopisecké verze.
- s. 307 *Otřesné však je, že jejímu (čtenářsky ovšem značně problematičkému) ohlasu v západní Evropě razil cestu významný spisovatel, který je spjat celým svým životem a dílem s revolučním hnutím.* – Mínen je pravděpodobně Louis Aragon.
- Milan Jungmann: Kunderovské paradoxy.** *Svědectví* (Paříž) 20, 1986/87, č. 77, s. 135–162.
- Jungmannova stať se stala základem rozsáhlé polemiky, do níž kromě článků Květoslava Chvatíka a Petra Krále, zařazených do této antologie, zasáhli na stránkách *Svědectví* ještě Ivo Bock (Nad Jungmannovou kritikou, č. 79, s. 630–633), Josef Škvorecký (Několik poznámek ke Kunderovským paradoxům Milana Jungmanna, č. 79, s. 619–626) ad. Diskusi uzavřel Milan Jungmann článkem *Otvírání pastí na kritika*, č. 83/84, s. 721–733 (původně v samizdatovém *Obsahu* v září 1987).
- s. 312 *J. Vohryzek v Kritickém sborníku č. 1/84 ve stati Umění románu jako umění možného)... – Kritický sborník* 4, 1984, č. 1, s. 58–65. Knižně in: J. V., *Literární kritiky*. Praha, Torst 1995, s. 221–227.
- s. 315 *„Příběhy, ať reálné nebo snové, musí znamenat především sebe samy a čtenář se má nechat nainuť svěst jejich silou a poezií,“ tvrdí Kundera v jednom rozhovoru.* – Milan Kundera odpovídá na otázky amerického spisovatele Philipa Rotha. *Listy* (Řím) 11, 1981, č. 3–4, červenec, s. 101–105, citovaný výrok na s. 104. Původně v literární příloze *New York Times Review* dne 30. 11. 1980.

- s. 316 *Scéna Taminy v dětském světě, metafora její smrti, musela být takto v interview odhalena ve svém pravém významu, stejně jako musel být rozkryt smysl dvojího smíchu, ďábelského a andělského.* – Milan Kundera odpovídá na otázky amerického spisovatele Philipa Rotha. *Listy* (Řím) 11, 1981, č. 3–4, červenec, s. 101–105, citovaná pasáž na s. 102–103. Původně v literární příloze *New York Times Review* dne 30.11.1980.
- s. 319 *Nesnesitelnou lehkost bytí označuje K. Chvatík za „román o lásce, v němž se láska stává zrcadlem doby“, v němž „téma lásky se stává ... otázkou, která se vpytává po hodnotě společnosti, v níž lidé svou lásku žijí“.* – Chvatík, Květoslav: *Romány Milana Kundery a krize lidské existence v moderním světě. Proměny* (New York) 22, 1985, č. 2, s. 55–67.
- s. 320 *V článku Chopinovo piano (Reportér č. 1/85) zhodnocuje M. Kundera svou minulou literární činnost... – Reportér* (Curych) 2, 1985, č. 1, leden, s. 6–7.
- s. 324 *Vždyť ještě ve známém článku ve vánočním čísle Listů Český úděl (1968) se prezentuje jako člověk světa socialismu a v odpovědi na Havlovu polemiku (Host do domu) mu pak vytýká... – Kundera, Milan: Český úděl. Listy* 1, 1968, č. 7–8, s. 1 a 5. – Havel, Václav: *Český úděl? Tvář* 4, 1969, č. 2, únor, s. 30–33. – Kundera, Milan: *Radikalismus a exhibicionismus. Host do domu* 15, 1968/69, č. 15, s. 24–29.

Květoslav Chvatík: Hranice literární kritického psychologismu

a normativismu. *Svědectví* (Paříž) 20, 1986/87, č. 79, s. 614–619.

- s. 339 *Protože jsem také o Kunderových románech psal (Proměny 2/1985) a k českému vydání toho posledního jsem napsal doslov... – Chvatík, Květoslav: Kunderova planeta nezkoušenosti. In: Milan Kundera: Nesnesitelná lehkost bytí.* Toronto, Sixty-Eight Publishers 1985, s. 285–292.

Petr Král: Paradoxy kunderologů. *Svědectví* (Paříž) 20, 1986/87, č. 79, s. 626–630.

Jaroslav Čejka: Kýč třetí generace. *Tvorba* 20, 1988, č. 3, 20.1., s. 3.

- s. 350 *To za nás svého času dokonce udělal s ironií sobě vlastní – sám emigrant – Josef Škvorecký ve vysílání Hlasu Ameriky.* – Čejka má pravděpodobně na mysli jednu z pravidelných relací Josefa Škvoreckého, věnovanou románu Roberta Ludluma *The Parsifal Mosaic* (vyšel v letech 1982 a 1984, relaci bohužel nelze přesněji datovat).

Milan Jungmann: Drzé čelo lepší než poplužní dvůr. *Lidové noviny* (samizdat) 1, 1988, č. 3, březen, s. 16.

Jiří Kratochvil: O Kunderovi jinak. *Obrys* (Mnichov) 9, 1989, č. 1, březen, s. 21–23.

- s. 355 *... i přes Jungmannovo umírněné bilancování kunderovské polemiky... – Jungmann, Milan: Otvírání pasti na kritika. Svědectví* (Paříž) 21, 1988, č. 83/84, s. 721–733 (původně v samizdatovém *Obsahu* v září 1987).

Osobnosti a díla

- Václav Havel: Odpovědnost jako osud.** *Listy* (Řím) 14, 1984, č. 3, Čtení na léto, s. 45–48.
- Josef Vohryzek: Bdící snivec 1979.** In: *Hlasy nad rukopisem...*, s. 124–130. Citace zřejmě odkazují k samizdatovému vydání románu v edici Petlice.
- s. 373 ... *připomíná Vaculíkův fejeton k Peckovým narozeninám a polemická reakce Václava Havla a dalších.* – Fejetonem jsou míněny Vaculíkovy Poznámky o statečnosti (samizdat, tiskem mj. *Zpravodaj /Curych/* 12, 1979, č. 4, duben s. 1–3, zde i s reakcí Václava Havla Milý pane Ludvíku! /s. 3–4/).
- s. 373 ... *jeden jeho článek v Listech, který otiskl těsně po 2000 slovech.* – Vaculík, Ludvík: Omluva o 992 slovech. *Literární listy* 1, 1968, č. 20, 11. 7., s. 1 a 2.
- Milan Jungmann: Paměti jako memento.** *Rozmluvy* (Purley) 1985, č. 4, s. 199–206.
- s. 380 ... *ocitovat z knihy esejů známého etologa Konráda Lorenze Osm smrtelných hříchů civilizovaného člověka.* – Lorenzova kniha vyšla nejprve samizdatově v edici Expedice v roce 1980. Teprve o deset let vyšla tiskem v nakladatelství Panorama (1990) a o dalších deset let později znovu v nakladatelství Academia. Jungmann pravděpodobně citoval některý ze samizdatových opisů.
- Milan Šimečka: Ztracené dějiny.** *Listy* (Řím) 14, 1984, č. 1, únor, s. 25–27. Všechny citace odkazují k prvnímu knižnímu vydání recenzované knihy – Černý, Václav: *Paměti IV.* Toronto, Sixty-Eight Publishers 1983.
- Jindřich Chaloupecký: Poezie a politika.** *Rozmluvy* (Purley) 1985, č. 5, s. 162–181.
- Text datovaný 28. 10. 1984 tiskneme podle verze publikované v londýnském časopisu *Rozmluvy* 1985, č. 5, s. 162–181. Téměř současně vyšlo i v čtvrtletníku *Proměny* (New York) 22, 1985, č. 4, s. 13–31; doma přetištěno v *Literárních novinách* 4, 1993, č. 5 a 6, vždy s. 4–5; a v souborném vydání Chaloupeckého statí *Tiha doby* (Olomouc, Votobia 1997, s. 95–126). K mírně odlišnému znění statí v tomto knižním vydání přihlížíme při opravách zřejmých tiskových chyb a omylů. – V *Rozmluvách* na článek reagoval Ladislav Jehlička (Chaloupecký a pravice, *Rozmluvy* 1986, č. 6, s. 171–180), v *Literárních novinách* Jan Vladislav (Politika a poezie, *Literární noviny* 4, 1993, č. 11 a 12, vždy s. 5).
- s. 404 *Je ještě v špatné paměti Štollova přednáška Třicet let bojů za českou socialistickou poezii z roku 1950.* – Štollova přednáška zazněla na pracovní konferenci SČS dne 22. ledna 1950, knižně byla poprvé vydána téhož roku v nakladatelství Orbis. Viz též úryvky ve druhém svazku této antologie na s. 16–23 a 262–265.

Antonín Brousek: Národní ... rukojmí? Rozmluvy (Purley) 1987, č. 7,
s. 151–161.

- s. 408 *V únorovém čísle loňských Listů byla zveřejněna „Řeč laureáta Nobelovy ceny za literaturu 1984“... – Listy (Řím) 15, 1985, č. 1, únor, s. 55–59.* – Autorem tzv. Seifertovy řeči byl ve skutečnosti jeho zeť a tajemník Dalibor Plichta. Srov. ediční poznámku Michaela Špirita ve výboru statí a článků A. Brouška *Podřezávání větve*. Ed. Michael Špirit. Praha, Torst 1999, s. 701.
- s. 411 *Fikarův překlad žánristy Ščipačova... – Míněn Fikarův překlad Sloky lásky Stěpana Ščipačova, který vzbudil velký čtenářský ohlas (od roku 1952 vyšel v 11 samostatných vydáních).*
- s. 412 *...totiž Trefulkův článek Básník národa a Havlova nová divadelní hra... – Trefulka, Jan: Básník národa. Svědectví (Paříž) 19, 1985, č. 74, s. 379–382.* – Havel, Václav: *Largo desolato. Tamtéž*, s. 385–418 (text hry je pochopitelně k dispozici v nových polistopadových vydáních).
- s. 416 *Nejinak dopadá i přihlednutí k textům Seifertových prolovů na 2. sjezdu spisovatelů roku 1956 a na ustavujícím sjezdu SČS roku 1969... – Seifert, Jaroslav: Diskusní příspěvek. Literární noviny 5, 1956, č. 19, s. 9–10. (Viz též druhý svazek této antologie, s. 440–443.) – Seifert, Jaroslav: Projev Jaroslava Seiferta na ustavujícím sjezdu Svazu českých spisovatelů v Praze dne 10. června 1969. Host do domu 16, 1969, č. 7, červenec, s. 3–4. (Viz též třetí svazek této antologie, s. 477–479.)*

Jan Skácel: Světlem přikryt. Brněnský večerník 17, 1986, č. 8, 13. 1., s. 3.

- s. 418 *Vždy mně však zatrnulo, když mu někteří lidé říkali Jaroušku. Všelijačí lidé.* – Autor má pravděpodobně na mysli okázale familiární chování některých představitelů normalizačního literárního života: výrazem „Jaroušku“ oslovovali básníka Jan Pilař a Miroslav Florian v televizním pořadu Rozhovor s národním umělcem Jaroslavem Seifertem, natočeném v souvislosti s udělením Nobelovy ceny a vysílaném Československou televizí 9. prosince 1984.

Prozaická skutečnost

Dobová „diskuse“ nad knihou Jana Lukeše *Prozaická skutečnost* i dílo samotné je dodnes předmětem analýz a diskusí. Polemiku následující bezprostředně po vydání knihy shrnul Pavel Janoušek ve studii *Spor o Lukeše* (In: *Normy normalizace. Sborník referátů z literárněvědné konference 38. Bezručovy Opavy /11.–13.9.1995/*. Praha – Opava, Ústav pro českou literaturu AV ČR a Slezská univerzita 1996, s. 82–90). – Jan Lukeš se k problému po letech vyjádřil v rozhovoru s Miroslavem Balaščíkem nazvaným *Tahle společnost stůně na to, že nemá vzory* (*Host* 20, 2004, č. 3, s. 4–13). Kriticky a poněkud ahistoricky se Lukešovým dílem zabýval Robert Krump-

- hanzl v článku Vítr v kapse (*Kritická Příloha Revolver Revue*, 2004, č. 29, s. 131–149), na který reagoval mj. Aleš Haman v Poznámce k článku Roberta Krumphanzla Vítr v kapse (*Tvar* 15, 2004, č. 15, 23.9., s. 15).
- Jan Lukeš: Prozaická skutečnost.** Úryvek z úvodu ke stejnojmenné knize. In: Lukeš, Jan: *Prozaická skutečnost*. Praha, Mladá fronta 1982, s. 6–21.
V naší antologii je text redakčně mírně krácen.
- s. 422 *Přičinil se o to mimo jiné také Jaromír Pelc (nar. 1952) svým Novým obsahem...* – Pelc, Jaromír: *Nový obsah*. Praha, Mladá fronta 1977.
- Milan Blahynka: Doslov jako záloha na polemiku.** In: Lukeš, Jan: *Prozaická skutečnost*. Praha, Mladá fronta 1982, s. 274–275.
- Milan Blahynka: Otevřený polemický účet.** *Mladá fronta* 38, 1982, č. 244, 14. 10., s. 4.
Článek byl uveden redakční poznámkou tohoto znění: „*Jednou z knih, které vyvolaly v poslední době polemickou diskusi v literárních kruzích, je Prozaická skutečnost mladého publicisty Jana Lukeše. Jde o teoretickokritickou publikaci, která se pokouší mapovat literární dění naší současné mladé prozaické, částečně i básnické generace. Dnes se k této knize vyjadřuje autor jejího doslovu, přední literární teoretik a kritik PhDr. Milan Blahynka, CSc.*“
- Vladimír Novotný: Generační sonda.** *Svobodné slovo* 38, 1982, č. 226, 23.9., s. 5.
- Josef Peterka: Kniha vážných rozporů, falešných východisek.** *Tvorba* 14, 1982, č. 44, 3. 11., příloha Kmen, s. 4.
- s. 439 ... *zásadní polemická stať Ivana Skály z roku 1965 Oč se přeme...* – Skála, Ivan: *Oč se přeme. Rudé právo* 46, 1965, č. 276, 5. 10.; č. 277, 6. 10., vždy s. 3. – Též ve třetím svazku této antologie, s. 350–362.
- Vítězslav Rzonek: Záloha na polemiku?** *Rudé právo* 63, 1982, č. 276, 20. 11., s. 5.
- s. 442 *Při svém odsudku Amerického účtu však přechází bez povšimnutí názor své vrstevnice J. Křížové...* – Křížová, Jana: *Cesta je otevřena. Rudé právo* 61, 1981, č. 188, 11. 8., s. 5.
- s. 445 *Jar. Strouhal, původně dělník, už v polovině sedmdesátých let (stať Mladí oči-ma mladých)...* Rzonek ze odkazuje k vlastní stati publikované ve sborníku *Strana literatury – literatura straně* (usp. Vítězslav Rzonek, Praha, Svoboda, 1976, s. 140–152; o J. Strouhalovi na s. 143).
- Karel Sýs: Se sekyrkou v ruce aneb Lukešových deset let literatury české.** *Literární měsíčník* 12, 1983, č. 4, s. 72–74.
- Milan Jungmann: Další příběh osočení.** *Listy* (Řím) 13, 1983, č. 2, duben, s. 76–79.
- s. 452 *Onehdy jsem psal o historické novele Evy Petrové Královská paštika a nazval jsem svou úvahu Příběh osočení...* – Tiskem in: M. J., *Průhledy do české prózy*. Praha, Evropský literární klub 1990, s. 23–26.

Tání

Vladimír Přibský: Generační téma. *Kmen* 1, 1988, č. 21, 26.5., s. 8.

Redakce *Kmene* uvedla zařazení Přibského článku těmito slovy: „Dostali jsme do redakce ohlas na nedávný seminář SČS z pera Vladimíra Přibského. Otiskujeme jej už proto, že je to názor jednoho z členů Svazu českých spisovatelů. Jde jistě o záležitost značně citlivou a diskutabilní, proto nás budou zajímat i názory vás, čtenářů.“

s. 461 ... natož aby ho zinventarizovali ve slovníku *Čeští spisovatelé 20. století...* Míněna je slovníková příručka redigovaná Milanem Blahynkou (Praha, Československý spisovatel 1985).

Štěpán Vlašín: Téma nejen generační. *Kmen* 1, 1988, č. 30, 28.7., s. 5.

s. 464 V šedesátých letech vyšel tzv. „modrý“ spisovatelský slovník... – Míněn je *Slovník českých spisovatelů* editorů Rudolfa Havla a Jiřího Opelíka (Praha, Československý spisovatel 1964).

Karel Sýs: Vymknuta z kloubů. *Kmen* 1, 1988, č. 21, 26.5., s. 6–7.

s. 466 V *Rudém právu* z 15.9.1987 recenzuje Jan Kliment Felliniho knihu *Dělat film...* – Kliment, Jan: Sny a vize Frederika Felliniho. Nad jednou knížkou o filmu. *Rudé právo* 67, 1987, č. 216, 15.9., s. 5.

s. 468 „*I Ladění je redigováno básníky...*“ – Chuchma, Josef: Je naladěno! (Konečně...) *Mladý svět* 30, 1988, č. 10, 23.2., s. 20–21.

s. 470 „*Dvě stě let uplynulo od premiéry Dona Giovanniho...*“ vítá v *Kmenu* č. 46/1987 Ondřej Neff znovuotevření *Bertramky*. – Neff, Ondřej: Podzim na Bertramce. *Tvorba* 19, 1987, č. 46, 18.11., příloha *Kmen*, s. II.

s. 470 „*Krátce poté, kdy v sedmdesátých letech učinil B. Hrabal pokání (?)...*“ – Míněn je nepodepsaný rozhovor s Bohumilem Hrabalem (*Tvorba* 7, 1975, č. 2, 8.1., příloha LUK, č. 1, s. XIII.). Tamtéž byl publikován i Hrabalův text *Rukověť pábitelského učně*.

s. 471 *Takhle hodnotí v jednom samizdatovém časopise Hrabalovo dílo Karel Pecka v článku Věk cynismu.* – Peckův článek byl publikován v samizdatovém sborníku *O divadle* (sv. 2, s. 165–175). Tiskem viz: *O divadle* 1. Praha, Lidové noviny 1990, s. 341–348.

s. 471 Kautman, František: S. K. Neumann, Sonáta horizontálního života. *Nový život* 2, 1950, č. 2, s. 144–150.

s. 472 Kautman, František: Tři nové básně Jana Pilaře. *Nový život* 3, 1951, č. 10, s. 1601–1602.

s. 473 *Tady odbočím a pro pořádek ocituji ze svého vystoupení...* – Sýs, Karel: Kritika kritiky. (Z vystoupení na IV. sjezdu SČS.) *Tvorba* 19, 1987, č. 14, 8.4., příloha *Kmen*, s. 4–5.

s. 473 *Otevřme si Literární noviny ze 14. března 1953...* – Se zřetelně denunčiacním záměrem Sýs cituje výhradně z básní autorů normalizačním režimem netolerovaných či nepodporovaných: Kohout, Pavel: Na tebe myslím, Gruzie. *Literární noviny* 2, 1953, č. 11, 14. 3., s. 1 („Byl Gruzíнец...“) – Mikulášek, Oldřich: Tryzna za J. V. Stalina. *Tamtéž*, s. 5 („Neboť je budoucnost...“) – Skácel, Jan: Bylina o Stalinově smrti. *Tamtéž*, s. 5 („Ticho je na Rusi...“) – Hořec, Jaromír: Jarní píseň o soudruhu Stalinovi. *Tamtéž*, s. 5 („Nic nezastaví jaro...“).

Petr Bílek: První pomoc. *Kmen* 1, 1988, č. 32, 11. 8., s. 1 a 3.

s. 474 *Vymknuté doby se hodí těm s nepevnými klouby, neboť jejich jest království provizória a improvizace. Pletou si je se svobodou.* – Autor zřetelně odkazuje ke statí Karla Sýse Vymknuta z kloubů (viz výše).

Michal Černík: Autorita tvůrčího činu. *Kmen* 2, 1989, č. 11, 16. 3., s. 1 a 3.

s. 478 *Na IV. sjezdu SČS byly ve zprávě, přednesené s. Skálou...* – *Tvorba* 19, 1987, č. 9, 4. 3., příloha *Kmen*, s. 3–4; *Rudé právo* 67, 1987, č. 52, 4. 3., s. 5.

s. 479 *Nyní v časopisu Kmen vyjde první část diskuse.* – Autor má pravděpodobně na mysli diskusi, jejíž přepis byl publikován pod titulem Posilovat vědomí kontinuity v časopise *Kmen* 2, 1989, č. 11, 16. 3.; č. 12, 23. 3., vždy s. 4–5. Diskuse se zúčastnili Milan Blahynka, Jiří Hájek, Hana Hrzalová, Otakar Chaloupka, Jaroslav Matějka, Josef Peterka, Alexej Pludek, Vítězslav Rzounek, Ivan Skála, Karel Sýs a Karel Misař, který kulatý stůl řídil.

s. 480 *... v lednu tohoto roku dalo příslušné oddělení MK ČSR pokyn vrátit převážnou část titulů více než sta autorů zpátky do veřejných knihoven...* – Soupis vyřazených knih s označením těch, které bylo možno do knihoven vrátit před převratem v roce 1989 viz: Literatura určená k likvidaci. *Duha* 18, 2004, č. 4, s. 1–10.

Jiří Trávníček: Vypelichaný havran. *Rovnost* 104, 1989, č. 69, 22. 3., s. 5.

Milan Blahynka: Vypelichané způsoby. *Rovnost* 104, 1989, č. 79, 4. 4., s. 5.

Jiří Trávníček: Mystik a strážce pokladu. *Rovnost* 104, 1989, č. 93, 20. 4., s. 5.

s. 487 *Blahynka napsal na zmíněnou sbírku sám dvě recenze...* – Blahynka, Milan: Stejně úporně a s nadějí. *Kmen* 2, 1989, č. 4, 26. 1., s. 10. Týž: Jaké časy. *Nové knihy*, 1989, č. 6, 1. 2., s. 1.

Jaroslav Veis: Ujede nám vlak? *Kmen* 2, 1989, č. 16, 20. 4., s. 3.

Emil Lukeš: Krize kritérií. *Tvorba* 21, 1989, č. 48, 29. 11., s. 1 a 3.

Článek byl odevzdán do redakce *Tvorby* v květnu 1989.

s. 494 *... jak to před časem v Tvorbě udělal Aleš Haman v úvaze o tzv. profesním románu...* – Haman, Aleš: Staré problémy v módním rouše? (Ještě k problematice tzv. profesního románu.) *Tvorba* 21, 1989, č. 12, 22. 3., s. 13.

Epilog

Michal Černík: Respekt pro novou skutečnost. *Kmen* 2, 1989, č. 49, 7.12., s. 1.

Text byl přednesen jako projev předsedy na mimořádném sjezdu SČS na Dobříši dne 5. 12. 1989. Ke sjezdu mj. viz Dobříš 5. 12. 1989. *Kmen* 2, 1989, č. 49, 7. 12., s. 2, podepsáno fr, eff.

s. 497 ... *před týdnem více než 100 členů našeho Svazu prohlásilo v dopise, že výbor SČS je nekompetentní nadále zastupovat spisovatelskou frontu, že hovoří pouze sám za sebe a nemá proto důvěru členstva, a žádalo svolání mimořádného sjezdu.* – Prohlášení spisovatelů. *Kmen* 2, 1989, č. 48, 30. 11., s. 2.

s. 498 ... *v neděli 3. prosince jsem byl pozván do Realistického divadla, kde byli přítomni všichni spisovatelé, tedy i členové našeho Svazu. Na tomto setkání byla ustavena Obec spisovatelů.* – Obec spisovatelů založena. *Kmen* 2, 1989, č. 49, 7. 12., s. 3; Co se stalo. *Kmen* 2, 1989, č. 50, 14. 12., s. 3, podepsáno Redakce.

Václav Havel: Goodbye samizdat. *Lidové noviny* 2, 1989, č. 12, prosinec, s. 1